

dr Katarzyna Kuroczka

Jak opowiadać o Janie Pawle II we współczesnej szkole? Program wychowawczo-kulturalny *Rok z Karolem*

Chyba nie ma jeszcze wśród polskich nauczycieli takiego rocznika, który nie pamiętałby Jana Pawła II. Nawet najmłodszy, wchodzący obecnie do zawodu tuż po studiach, mają jakieś mgliste chociażby wspomnienia ze swojego dzieciństwa związane z postacią Karola Wojtyły. Starsi oczywiście mogliby wymienić szereg mniej lub bardziej osobistych historii, które pozostawiły ślad w ich pamięci. Ktoś był na spotkaniu z papieżem w Polsce lub zagranicą, ktoś pamięta jego pogrzeb w 2005 roku, jeszcze inny – wybór na Stolicę Apostolską w 1978 roku.

Jednak nasi uczniowie, zwłaszcza ci ze szkół podstawowych, urodzili się już i wychowali w świecie pozbawionym obecności Jana Pawła II, jego ciepłych słów i gestów, wspaniałych spotkań z młodzieżą, które tętniły życiem, tańcem, śpiewem, wielojęzycznym gwarem. Wiem, co piszę, bo sama byłam na dwóch Światowych Dniach Młodzieży – w Paryżu w 1997 roku oraz w Rzymie w 2000 roku. Pamiętam atmosferę tamtych dni i osobowość Człowieka, który był zdolny pociągnąć za sobą nawet najbardziej zagubionych w życiu i pokazać im sens ludzkiej egzystencji, realizując w ten sposób ideał wychowawcy.

Współczesna młodzież i dzieci nie mają już takich osobistych doświadczeń, nie mają żadnych wspomnień związanych z naszym Rodakiem, a przecież wielu z nich uczęszcza do szkół jego imienia. Jak zatem opowiadać im o Karolu Wojtyle? Jak obudzić w młodych chociażby cień zainteresowania jego historią i osobowością? Na co zwrócić uwagę? Jakim językiem się posłużyć?

Pracuję 13. rok w Szkole Podstawowej nr 17 im. Jana Pawła II w Chorzowie i widzę, jak na przestrzeni tego czasu zmieniał się stosunek uczniów do naszego Patrona, jak

ewoluowała wiedza o nim – niestety w stronę coraz bardziej szczątkowej. Im dalej od jego śmierci, tym bardziej staje się on martwą, pomnikową postacią. Być może to my dorośli jesteśmy temu winni, bo zbyt chętnie stawialiśmy mu spiżowe monumenty, a zbyt mało dbaliśmy o dostrzeżenie i podkreślenie walorów jego charakteru, zalet i umiejętności, którymi moglibyśmy zainteresować także współczesnych uczniów.

W maju 2020 roku przypadnie 100. rocznica urodzin Jana Pawła II, a w październiku 2020 roku 15. rocznica nadania jego imienia mojej szkole. Z tego powodu postanowiłam pochylić się nad życiem Karola Wojtyły i nad problemem obcości Patrona dla naszych uczniów oraz wymyślić coś, co pomoże pokazać go dzieciom jako człowieka z krwi i kości; kogoś, kto jak oni żył różnymi pasjami, nauką, sportem, kulturą; kto kochał i szanował ten świat takim, jaki on jest; kto nie zamykał się w jednej tylko aktywności, ale działał na wielu obszarach.

W ten sposób stworzyłam we współpracy z katechetką – Beatą Dendrą – program wychowawczo-kulturalny **Rok z Karolem**, którego celem jest: uczczenie 100. rocznicy urodzin Jana Pawła II oraz 15. rocznicy nadania jego imienia SP 17; przybliżenie uczniom postaci Patrona, jego życia i dokonań; ukierunkowanie uwagi uczniów na cechy charakteru oraz wartości ogólnoludzkie Karola Wojtyły godne naśladowania; ćwiczenie umiejętności rywalizacji fair play; stworzenie możliwości do rozwoju indywidualnych talentów, zdolności, wiedzy, umiejętności i kreatywności uczniów oraz do wykazania się nimi na forum klasy i szkoły; kształcenie postaw prospołecznych, umiejętności pracy w zespole i na rzecz wspólnego sukcesu zespołu; wsparcie tworzenia i zacieśniania więzi koleżeńskich w klasach oraz wsparcie kształcenia praktycznie wszystkich kompetencji kluczowych.

Program zatwierdzony do realizacji w sierpniu 2019 roku przez radę pedagogiczną SP 17 jest tak skonstruowany, aby uwzględniał wieloraką aktywność uczniów, łączył wielodyscyplinarność konkursów z odpowiadającą im tematyką godzin

wychowawczych, a także stwarzał możliwość indywidualnej i zespołowej rywalizacji, uczył solidarności, rozwijał talenty plastyczne, muzyczne, recytatorskie, matematyczne, językowe, sportowe, a przy tym wszystkim kształtował jeszcze postawy pomocniczości, wdrażał w działalność wolontariacką i uczył wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka. A wszystko zgodnie z zasadą Tony'ego Stockwella, którą Gordon Dryden i Jeanette Vos zacytowali w książce **Rewolucja w uczeniu**: „Aby nauczyć się czegoś szybko i efektywnie, trzeba to zobaczyć, usłyszeć i poczuć”¹.

Z tego powodu przez cały rok szkolny 2019/2020 będą organizowane rozmaite konkursy, turnieje i zadania, które uaktywnią wszystkie zmysły uczniów, pozwolą im wykazać się w wielu różnych dziedzinach, a w ten sposób pomogą odkryć postać Patrona jako człowieka wielu talentów i pasji, solidarnego z chorymi i niepełnosprawnymi, nieustrzonego wędrowca, aktywnie uprawiającego rozmaite sporty, czyli kogoś, kogo można brać za wzór w codziennym życiu.

Wsparciem będą lekcje z wychowawcą, których przykładowe tematy zostały dopasowane do konkursu organizowanego w danym miesiącu. I tak na przykład przy okazji październikowego konkursu plastycznego **Góry – wielka miłość Karola** na godziny wychowawcze zaproponowałam następującą tematykę do wyboru:

1. Pasje Jana Pawła II – wycieczki górskie i jazda na nartach. Rola pasji w życiu człowieka.
2. Wycieczki górskie Karola. Wpływ kontaktu z przyrodą na samopoczucie człowieka.
3. Wspinaczka górską jako szkoła charakteru.

Natomiast przy okazji styczniowego konkursu recytatorskiego **Ulubieni poeci Karola** na lekcjach z wychowawcą można poruszyć następującą tematykę:

1. „Poczytaj mi, wychowawco!” Czytanie na głos buduje więzi między ludźmi.
2. Mój ulubiony autor komiksu, powieści, wierszy, bajek. Klasowa wymiana zainteresowań.

¹ Dryden G., Vos J.: *Rewolucja w uczeniu*. Zysk i S-ka, Poznań 2003, s. 300.

3. Co byś zrobił, gdybyś znalazł się sam na bezludnej wyspie jak Robinson Crusoe? Pakujemy naszą walizkę „must have”, która pomoże nam przeżyć.

Oczywiście wychowawcy samodzielnie wybierają temat, jak również decydują o tym, czy w ogóle chcą jakkolwiek z nich realizować. Celem wskazania tematyki godzin wychowawczych było powiązanie aktywności konkursowej z pracą wychowawczą tak, aby udział w turniejach nie zamienił się w zwykłą aktywność, lecz by uczniowie dzięki poruszonym z wychowawcą zagadnieniom mogli zgłębić z jednej strony życie Jana Pawła II, a z drugiej dostrzec walory ogólnoludzkie, jakie kryją się w tematyce konkursów. Góry to na przykład nie tylko temat pracy plastycznej, to przecież także monumentalny twór natury, to miejsce zmagania się człowieka ze swoją słabością, to szkoła charakteru. Chodziło zatem o to, by zabawę, jaką oferuje udział w konkurencjach, połączyć z głębszą refleksją i pracą wychowawczą.

Klasy 1-8 (w niektórych przypadkach także klasa 0) będą brały udział w następujących konkursach:

- Indywidualna Liga Szachowa o Puchar Karola, która odbędzie się w IV edycjach wg autorskiego programu nauczycielki szachów Doroty Surman (październik, grudzień, luty, kwiecień),
- Konkurs plastyczny **Góry – wielka miłość Karola** (październik),
- Konkurs literacki o Złote Pióro Karola (listopad),
- Konkurs kolęd i pastorałek o Złoty Mikrofon Karola (grudzień),
- Konkurs recytatorski **Ulubieni poeci Karola** (styczeń),
- Akcja charytatywna **Zróbmy razem coś dobrego** o tytuł **Klasy z największym sercem** (wrzesień-luty),
- Konkurs bingo o tytuł Mistrza Refleksu (marzec),

- *Chcę być poliglotą jak Karol* – konkurs klasowy piosenki w języku angielskim *Voices of school* (kwiecień),

- Konkurs wiedzy o życiu Jana Pawła II *O Karolu wiem wszystko* (maj),

- Turniej sportowy o Medal Karola (maj, podczas Świąta Szkoły podsumowującego całoroczną pracę).

Jurorami w poszczególnych konkurencjach będą nauczyciele danego przedmiotu, co pozwoli na silniejsze podkreślenie związku poszczególnych zadań z przedmiotami szkolnymi oraz z ćwiczonymi dzięki nim kompetencjami kluczowymi.

Oprócz nagród indywidualnych dla zwycięzców w poszczególnych turniejach klasy 1-8 będą zdobywały punkty za udział w zadaniach, rywalizując w ten sposób o tytuł *Karol z klasą*. Klasa 0 będzie brała udział w części spośród zaplanowanych konkursów, zbierając indywidualnie zamiast punktów *Kwiatki Karola* i walcząc o tytuł *Ogrodnika Karola* lub *Ogrodniczki Karolinki*.

W maju dokonamy podsumowania całorocznej pracy i zorganizujemy Święto Szkoły, podczas którego oprócz licznych atrakcji festynowych ogłosimy również zwycięską klasę, która zdobędzie tytuł *Karol z klasą*, a także ogłosimy zwycięzcę trwającej przez cały rok szkolny Indywidualnej Ligi Szachowej o Puchar Karola. Zwycięzca z klasy 0 otrzyma tytuł *Ogrodnika Karola* lub *Ogrodniczki Karolinki*, a wszyscy uczniowie będą mogli rywalizować jeszcze w turnieju sportowym o Medal Karola.

Na szczególną uwagę zasługuje akcja charytatywna *Zróbmy razem coś dobrego* o tytuł *Klasy z największym sercem*, w ramach której zbieramy nakrętki dla chorego na białaczkę chłopca. Pod koniec miesiąca samorządy klasowe przynoszą zebrane nakrętki do świetlicy do ważenia. Wyniki pomiarów zapisujemy na tablicy rankingowej. Klasa, która po 6 ważeniach, w lutym 2020 roku będzie miała najwięcej kilogramów nakrętek, zdobędzie tytuł *Klasy z największym sercem* i nagrodę niespodziankę. W chwili, gdy piszę ten artykuł,

jestemy po czterech ważeniach. Okazało się, że zaangażowanie naszych uczniów i ich rodziców przerosło nasze najśmielsze oczekiwania. Wszystkim klasom od września do grudnia udało się zebrać 1241,35 kg nakrętek. Natomiast prowadząca na razie klasa 2a ma na swoim koncie imponującą liczbę – 144,25 kg.

Jeśli zatem zadamy sobie jeszcze raz pytania, które wymieniłam na początku tekstu: Jak opowiadać o Karolu Wojtyłe? Jak obudzić w młodych chociażby cień zainteresowania jego historią i osobowością? Na co zwrócić uwagę? Jakim językiem się posłużyć?; to po siódmych potach, jakie wylałam z koleżankami przy ważeniu kolejnych kilogramów nakrętek oraz po bardzo licznych udziałach uczniów w trzech dotychczasowych konkursach, na przykład w konkursie plastycznym zebraliśmy aż 132 prace, mogę chyba pewną ręką skreślić prostą odpowiedź.

Trzeba opowiadać prosto, językiem dzieci, poruszając ich serca do dobroczynności, ukazując to, co ludzkie i bliskie im, ukazując piękno Człowieka i świata. Dziecko jest mądre własną mądrością, dlatego pójdzie intuicyjnie za tym, co dobre. Nawet to najbardziej niesforne i trudne wychowawczo znajdzie coś dla siebie w takiej różnorodności działań. I jeśli tak się stanie, to cel programu zostanie osiągnięty.

Bibliografia

Dryden G., Vos J.: Rewolucja w uczeniu. Zysk i S-ka, Poznań 2003.

Notka o autorze

Katarzyna Kuroczka – doktor nauk humanistycznych, literaturoznawca, krytyk literacki, prozaik, poeta, nauczyciel dyplomowany w Szkole Podstawowej nr 17 im. Jana Pawła II w Chorzowie, pedagog czynny zawodowo od 2000 roku. Dwukrotna stypendystka Ministra Kultury (2014, 2018). Autorka licznych publikacji naukowych, popularnonaukowych, publicystycznych, literackich, a także innowacji pedagogicznej dydaktycznej *NiePRZERWAna nauka, czyli wystawy edukacyjne na korytarzach szkolnych jako metoda nauczania międzylekcyjnego*. Jej opracowania naukowe były publikowane m.in. przez Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Wrocławski, Polską Akademię Nauk – Oddział w Katowicach, Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej, Archiwum Państwowe w Katowicach, Instytut Pamięci Narodowej w Katowicach, Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu, Muzeum w Chorzowie, Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach. O swoich badaniach naukowych, pracy literackiej oraz projektach edukacyjnych opowiadała w kilkunastu audycjach na antenie Radia Katowice.